

Szabad magyar sajtó: élt nyolc évet

A Freedom House után a Tudósítók Határok Nélkül nevű szervezet is kitűnőre minősítette az Orbán-kormány idején működő médiát

LOVAS ISTVÁN

Most első ízben rangsorolt a földkerekség kétszázánál több országa közül 139-et a sajtószabadság szempontjából a tekintélyes, az újságírók jogait és az információáramlás szabadságát védő francia Tudósítók Határok Nélkül nevű szervezet. Magyarország fényes eredményt ért el: a 25. lett. Ezzel megelőzött olyan országokat is, mint Ausztria, Japán, Spanyolország, Olaszország vagy Argentína.

Az előkelő helyezést az mutatja: az Orbán-kormány alatt „médiaterrorról” csak azok beszéltek, akik ma szájuk szélét nyalogatják a képernyőn már megvalósult totális egyszínűség látán. Amikor az egész nemzet adófizetői pénzén fenntartott közszolgálati televízióban a „sokszínűséget” olyan emberek jelentik, akik a jelenlegi koalíció feltétlen hívei. „Egyrészt” Forró Tamás, „másrészt” Bánó András. „Egyrészt” Albert Györgyi, „másrészt” Simon András. Amikor az egyik kereskedelmi csatornán a Más-kép, más-hang jelmondat folyamatos gúnyba fordul Juszti László, Dési János és a koalíció egyéb harcos támogatói megjelenésével. „Egyrészt” az ATV, „másrészt” a tv2. „Helyreállítottuk a sajtószabadságot” – jelentette ki Kovács László pártvezér, külügyminiszter.

Nemcsak a Tudósítók Határok Nélkül, de a Freedom House-nál sem értik, mit állítottak helyre Kovácsék. Ugyanis a Freedom House az Orbán-kormány négy évében szabadnak minősítette a magyar sajtót, amelyet éppen az MSZP-SZDSZ-koalíció első négy évében minősített mindössze részben szabadnak. A Horn-Pető-kormány is „helyreállította” a sajtószabadságot. Azt, amely az amerikai szervezet szerint az Antall-Boross-kormány idején már szabad lett.

Ami ma a képernyőn látható, de főként, ami nem látható, megjósolhatóan most sem vívja majd ki e két szervezet elismerését. Az a kormányparti emberekkel folytatott bájcsvegés, amit az ellenzékiek vállalása és rágalmaszása követ, fagyos légkörben. Juszti László a tegnapi reggeli ATV-műsorban azt kérdezte Rogán Antal fideszes vezetőtől: hogyan merészel szemtelen arccal hazudni? Vajon mikor kérdezik meg ugyanazt, ugyanígy Lendvai Ildikótól?

A közszolgálati televízióban a jelszó: ördög, aki jobboldali. Még NATO-szövetségeseink vezetői is. A „jobb időkben” a NATO ellen minden fronton harcoló Aczél Endre – éppen közszolgálati álarcban jelentkezve – október 24-én azzal jellemezte a demokratikusan megválasztott olasz miniszterelnököt, Silvio Berlusconi, hogy az olasz kormányfő székét „bitorolja”. Vajon mit szolt volna az ORTT, mit szoltak volna a magyarországi balliberális véleményformálók, ha az Orbán-kormány idején az MTV egyik emberére jelentette volna ki hírmagyarzatában: Schröder a kancellári székét bitorolja?

De ma minden szabad. Egyrészt. Másrészt semmi. Azok a nyugati követségek pedig, akik korábban oly kritikusak voltak a szabadnak nyilvánított magyar médiával szemben, most hallgatnak, hiszen olyan kormány van uralmon, amely privatizálja a megmaradt nemzeti vagyont. Vélhetően jó áron.

A képernyő teljes egészében a koalícióé.

Médiaszakemberek tudják, a média manipulálásának legfontosabb eszköze nem a torzítás, hanem az elhallgatás. Amikor ma Magyarországon nincs olyan televíziós állomás, amely levetítené, milyen, temetőbe nem illő szavakkal hergelte fel Mécs Imre a gyászolókat. Nem. A szavait nem hallhatjuk. A képernyő-monopólium varratmentesen zár.

De beállt a sorba a Magyar Távirati Iroda is. Amely például elfelejtette országgá röpténi a Tudósítók Határok Nélkül e jelentését. Amit

kük „autótolvaj” volt, mint legújában a nemzet egyik hősről, az 1956-os forradalom idején fiatalkorában halálra ítélt Mansfeld Péterről derítette ki a „derék” Népszabadság. Hátha nem is olyan tekintélyes a szervezet, mint ahogyan az a világban elterjedt róla. Hátha kideríthető, hogy kik itteni informátorai. Hátha közöttük akad egyetlen is, aki „politikailag nem korrekt” kategóriába esik. Hátha, hátha...

Azután ott vannak a jövőt illető „pro-aktív” lépések. Netán a Franciaországban élő, számos

balliberális lapok a brit szervezetet minden eszükkel igyekeztek lejáratni – azt a szervezetet, amelynek 2001. márciusi jelentésében ma oly döbbenetesen profétainak ható mondatok olvashatók, hogy érdemes őket hosszabban idézni:

Szinte nincs hét, amikor a nemzetközi sajtó ne támadná a Fidesz vezetése alatt álló koalíciót a médiával kapcsolatos magatartása miatt. A Fidesz elleni támadások azt is sugallják, hogy a kormány antiszemita, ami kényelmes és gyakran alkalmazott általános vád. Megragad az emberek fejében még akkor is, ha ennek nincs bizonyítéka. Az ilyen támadások a Brit Helsinki Emberi Jogi Csoport tapasztalata szerint egy totális nemzetközi médiatámadás „elhírnökei”, melyből az áldozatnak kiszemelt kormányok ritkán kerülnek ki sértetlenül. Minimusként arra használhatók, hogy hosszú, felőrlő háborút folytassanak a kormány ellen. És amikor a választásokra kerül a sor, a „nemzetközi közösség” már úgy tekint a választásokra, mint amelyeket nem tisztességes médiafeltételek között bonyolítottak le. Azt a tényt, hogy Magyarországon az állami televízióknak pusztán tíz százalék a piaci aránya, tekintetbe sem veszik.

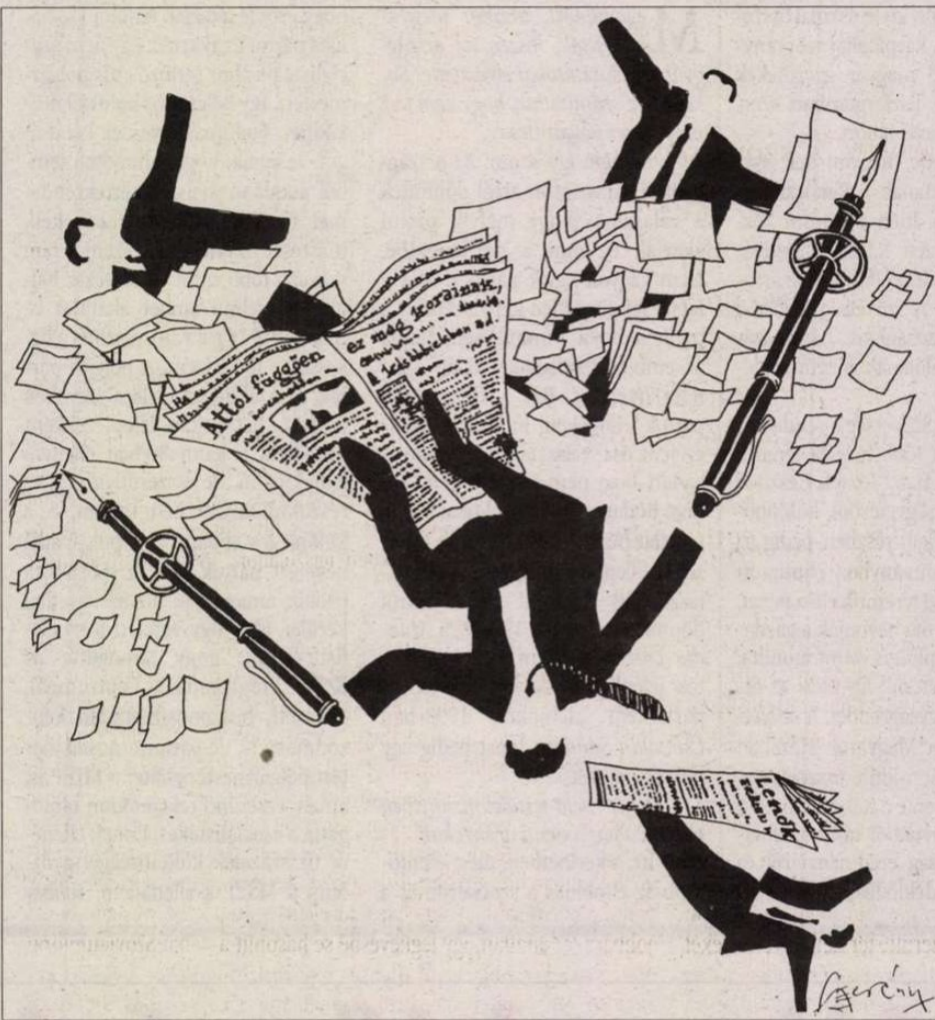
A kormány támogatói általában kissé önelégülten azt szeretik hangoztatni, hogy a Fidesz és szövetségesei már korábban is átvészelték a nemzetközi közösségtől jövő támadásokat és most sem lesz ez másként. A Brit Helsinki Emberi Jogi Csoport sajnos túl sok ilyen támadásnak volt a tanúja, amelyek során országokat folyamatosan és könyörtelen, politikai indíttatású támadásoknak tettek ki a média miatt, és ezek a támadások általában sikereseknek mutatkoztak abban, hogy olyan kormányokat mozgítsanak el helyükről, amelyeket a Nyugat nem lát szívesen, és helyettük barátaikat ültették kormányzati székekbe.

Barátaik Budapesten is beültek a kormányba. És e kormány az adófizetők pénzén most úgy utaztatja Medgyessy kedvenc, kötelességüket előre tudó, rákosista kiképzésű sajtóit Washingtonba a „főnökkel”, hogy éppen e lap nem kapott meghívót.

A Tudósítók Határok Nélkül 2002-es országjelentésében főként azért bírálta Magyarországot, mert 2001. május 5-én és 6-án a Magyar Hírlap újságíróit nem engedték be a Fidesz országos konferenciájára, mivel éppen akkor e lap a Fidesz vezetőinek likvidálását nemzeti érdekeknek tüntette fel. Ekkor, írta a francia szervezet, a Magyar Hírlap fehéren hagyta címlapját a nyomás elleni tiltakozásaként. Több lap követte példáját.

Remélhető, hogy e mérsékelt lap utánozza majd a szélsőségesen sajtószabadság-ellenes, kormányt radikálisan támogató akkori lapok tiltakozó akcióit. Amelyről a televízió – a legkeményebb Kádár-időket felidézve – éppen úgy, koordináltan hallgatnak majd, mint a Tudósítók Határok Nélkül Magyarországot dicséző besorolásáról.

A brit emberjogi szervezet szerint is ma a régi nomenklátúra került hatalomra. Való igaz: míg ők, netán szüleik körmöt téptek le az ÁVO pincéiben, ugyanazok vagy ivadékaik információt tépnek le onnan, ahová az való, de ők nem valók. A képernyőről van szó.

SZEREVNY GÁBOR RAJZA

természetesen azon lapok sem „vettek észre”, amelyeknek telik párizsi tudósítóra. Vajon a nemzeti hírtűnőkség és e lapok észrevették volna-e, ha az év elején egy harmadrangú francia lap az Orbán-kormány bármely tagját nacionalizmussal, a szélsőjossal való kokettálással, hazug információ alapján antiszemitizmussal vádolta volna? A kérdés feltevése önmaga megválaszolása.

Igen. Kínos, nagyon kínos a Freedom House osztályozását megerősítő francia értékelés. A lórúgás erejével hat.

Lelki szemekkel látni véljük a véleményformálók kínzó gondolatait az utóvédharcot illetően. Mit tehetnek? Sok mindent. Lázasan igyekezhetnek kapcsolatot teremteni a váratlan „lövés” leadó francia szervezet vezetőivel, hogy megintertűvolják őket. Hátha kiderül valami, ami a kétely apró foltját vetíti értékelésükre. Hátha egyik vezetőjük politikai múltját fel lehet tűrni és azt rossz fénybe helyezni. Hátha egyi-

SZDSZ-barát értelmiségi egyike tanácsadóvá tehető, hogy a szervezet jövő évi rangsorolása ne csúszson le akkorát, mint amekkora csúszással már most lehet számolni. Netán e tanácsadó ajánlhatja, a magyarországi informátorok közé kiket kell felvenni, kiket elhagyni közülük.

Mindez, mint a polgári lapokat olvasók is tudják, nem spekuláció. Vannak, akik emlékeznek arra a kínos „meglepetésre”, amit a Brit Helsinki Emberi Jogi Csoport készített az Orbán-kormány ellenzékének, amikor kiadta hosszú, részletes jelentését, amelyben nemcsak megvédte az Orbán-kormány alatti sajtóhelyzetet a kormány ellen folyó koncentrált támadásoktól, de megtámadta a sajtószabadságon a jobb-közép kormányok idején eső legkisebb csorba miatt minden haragot félrevertő, de az elhallgatás minden eszközt bevető balliberális kormányok idején hallgató Nemzetközi Újságíró-szövetséget és annak durván részrehajló elnökét, Aidan White-ot. A jelentés után a

Egy Nobel-díj margójára

Z. BORCZA ÁGNES

A magyar nevű és állampolgárságú író Nobel-díjának hallatán fel-
 ütöttem a Kortárs magyar írók kislexikona 1958–1988 című kiadányt (Magvető Könyvkiadó, Bp., 1989). Itt a Kertész család-névvél író nevében találkozunk: K. Ákos (19 soros szócikkben), K. Erzsébet (51 sorban), K. Imre – a díjas – és László (11-11 sorban), végül K. Péter (19 sorban). A most magas erkölcsi és pénzjutalmat elnyert író egykori munkásságát bemutató rövid szócikkben három idézett mű között időrendben elsőként, a mindmáig főművének tartott Sorstalanság (1975) olvasható. Ezakt módon is igazolható tehát, hogy nem csupán a művelt hazai olvasó, hanem az irodalomtörténész, a szakmabeli sem igen ismerte a közelmúltban váratlanul kitüntetett Kertész Imrét.

Tudjuk, 1901 óta osztják ki az irodalmi Nobel-díjat. Akkor még élt Jókai Mór és Mikszáth Kálmán is. És aztán kapásból megemlíthetünk még akárhány nevet a XX. századi magyar irodalom legjavából. Ezúttal csak húszuk nevét sorolom fel, íróink születési évének sorrendjében: Herczeg Ferenc, Ady Endre, Móricz Zsigmond, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes, Füst Milán, Déry Tibor, Zilahy Lajos, Márai Sándor, Németh László, Illyés Gyula,

József Attila, Wass Albert, Weöres Sándor, Mészöly Miklós, Juhász Ferenc, Konrád György, Nádas Péter és Esterházy Péter.

Ezek közül a nagyszerű írók közül vajon miért nem kaphatta meg senki sem a legmagasabb irodalmi kitüntetést? Az Új magyar lexikon 1961-ben – aligha a magyar szempontokat szem előtt tartva – úgy vélte, hogy az irodalmi Nobel-díj „odaítélése terén egyes esetekben érezhető volt a reakciós körök nyomása” (ÜML 5.: 203.). Jó négy évtizeddel később, az idén a Magyar Írószövetség, a Magyar PEN Club, a Széchenyi Akadémia nem jelölt magyar írókat, és Németországban is inkább a könyvkiadók, mintsem az írószövetségek ajánlhatták azt az alkotót, aki „nagyrészt nem azoknak ír, akiknek a nyelvet beszéli”. Joggal hihetjük: jelentős mértékben racionális (gazdasági, szellemi, irodalomdiplómiai és akár világpolitikai) okai is lehetnek annak, hogy éppen ki lesz díjazott, és mikor. Kalász Márton, a Magyar Írószövetség elnöke e kérdésben meglehetősen óvatosan fogalmaz: „...mi ebben a pillanatban olyan konstellációba, olyan fénybe kerülünk bele, hogy a gesztus most nekünk szól.”

A Magyar Rádió Irodalmi újság című műsorában Kertész Imre, a hatóságainktól diplomata-útlevelet kapott világpolgár író ars poeticaként kifejti: „...nem kell nekem se haza, se otthon, se ország –

nem tudok mit kezdeni a nemzet fogalmával.” A Die Zeit című német liberális hetilap riporterét pedig felszólítja: „Repüljön el mélyrepülésben Kelet-Európa fölött... Fentről gyönyörű, de ne próbáljon meg landolni, mert ott élni lehetetlenség.” Radnóti Miklós neve kiamaradt az iménti listáról – indokolatlanul –, pedig ő Nobel-díjas költőnkre származásában, sorsában is emlékeztet. Hogy Radnóti egy szerbiai fogolytáborban – nem pedig például valamelyik elegáns berlini kávéházban – hogyan fogalmaz, azt Nem tudhatom... című költeményéből mindannyian betéve tudjuk: „Ki gépen száll fölébe, annak térkép-e táj, / s nem tudja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály...”

A most megszólított költőóriás Magyarország címere című versében így nyilatkozik a magyar hazáról: „Naggyá csak fiaid szent akarata tehet.” Az m1 Éjjeli menedékhely című kulturális műsorának jegyzetírója helyesen látja: a magyar Nobel-díj „...erősítheti bennünk azt az egészséges öntudatot, hogy nemcsak merünk, de tudunk is nagyok lenni”. Örvendjünk tehát honfitársunk Nobel-díjának, de a magas kitüntetést okozta örömmel egyidejűleg a nagy költő és gondolkodó Kőlcsey Ferencnek néhány szállóigévé vált sora is csengjen mindannyiunk fülében. A Himnusz költője Versenyemlékek című művének például az alábbi három részletével gratuláljunk Kertész Imrének:

„Szállj versenyre, magyar, s fog kelní körüléd az élet.
 Küzdeni s győzni tanulj. Kell küzdeni s győzni hazáért.
 Nemzeti fény a cél. Hogy elérd, forrj egybe, magyar nép.”

A szerző könyvtáros